

Comparison of belief in a just world, attachment styles and self-efficacy in male adolescents with non-suicidal and normal self-injurious behavior

Saeeda Hajizadeh Lilabadi¹, Hadi Asmkhani Akbarinejad^{2*}, Narges Pourtaleb³

1. MA of General Psychology, Rushdieh Institute of Higher Education, Tabriz, Iran

2. Assistant Professor, Department of Psychology, University College of Nabi Akram, Tabriz, Iran

3. Assistant Professor, Department of Psychology and Counseling, Farhangian University, Tabriz, Iran

Citation: Hajizadeh Lil Abadi, Asmkhani Akbarinejad, H., & Pourtaleb, N. (2023). Comparison of belief in a just world, attachment styles and self-efficacy in male adolescents with non-suicidal and normal self-injurious behavior. *Clinical Psychology Achievements*, 8(4), 232-243

Abstract

Self-injury is one of the problems of adolescence that leaves a lot of psychological and social damage. Therefore, the present study aimed to compare belief in a just world, attachment, and self-efficacy in male adolescents with self-injury behavior without suicide and normal behavior. The research method was causal-comparative. The statistical population of this study consisted of all male teenagers in Tabriz city in 1401-1402 who were referred to Tabriz prison reform and education centers. The sample size of the study was 90 people (45 teenagers with self-injury, and 45 teenagers without self-injury) who were selected by a non-random sampling method. Data collection tools included Stone and Douglas's 27-question belief in a just world questionnaire, Hazen and Shiver's 21-question attachment style questionnaire, and the 23-question self-efficacy questionnaire of Mauritian children and adolescents. Multivariate covariance analysis was used to analyze the data. The results of the present study showed that there is a significant difference between belief in a just world, attachment styles and self-efficacy in adolescent boys with self-injurious behavior without suicide and normal behavior ($P < 0.001$). So, believing in a just world, secure attachment styles, and high self-efficacy decrease the amount of self-injury without suicide in male adolescents.

Keywords: Self-harm, Belief in a just world, Attachment styles, Efficacy

* Corresponding Author: Saeeda Hajizadeh Lilabadi

E-mail: hadiakbarinejad@yahoo.com

مقایسه باور به دنیای عادلانه، سبک‌های دلبستگی و خودکارآمدی در نوجوانان پسر با رفتار خودجرحی بدون خودکشی و عادی

سعیده حاجی زاده لیل‌آبادی^۱، هادی اسمخانی اکبری نژاد^{۲*}، نرگس پور طالب^۳

۱. کارشناسی ارشد روان‌شناسی عمومی، موسسه آموزش عالی رشديه، تبریز، ایران
۲. استادیار گروه روان‌شناسی، موسسه آموزش عالی نبی اکرم، تبریز، ایران
۳. استادیار گروه روان‌شناسی و مشاور، دانشگاه فرهنگیان، تبریز، ایران

چکیده

خودجرحی یکی از مشکلات دوران نوجوانی است که خسارت‌های روانی، اجتماعی زیادی بر جای می‌گذارد. از این رو هدف پژوهش حاضر مقایسه باور به دنیای عادلانه، دلبستگی و خودکارآمدی در نوجوانان پسر با رفتار خودجرحی بدون خودکشی و رفتار عادی بود. روش پژوهش از نوع علی-مقایسه‌ای بود. جامعه آماری این مطالعه را کلیه نوجوانان پسر شهر تبریز در سال ۱۴۰۱-۱۴۰۲ که به مراکز کانون اصلاح و تربیت زندان تبریز ارجاع داده شده بودند تشکیل داد. حجم نمونه مورد مطالعه ۹۰ نفر (۴۵ نفر نوجوان دارای خودجرحی، ۴۵ نوجوان بدون خودجرحی) بود که به روش نمونه‌گیری غیر تصادفی هدفمند انتخاب شدند. ابزار گردآوری اطلاعات شامل پرسشنامه ۲۷ سؤالی باور به دنیای عادلانه ساتون و داگلاس، پرسشنامه ۲۱ سؤالی سبک دلبستگی هازن و شیور و پرسشنامه ۲۳ سؤالی خودکارآمدی کودکان و نوجوانان موريس بودند. برای تجزیه و تحلیل داده‌ها از آزمون تحلیل کوواریانس چند متغیره استفاده شد. نتایج پژوهش حاضر نشان داد که بین باور به دنیای عادلانه، سبک‌های دلبستگی و خودکارآمدی در نوجوانان پسر با رفتار خودجرحی بدون خودکشی و رفتار عادی تفاوت معناداری وجود دارد ($P < 0.001$). پس باور به دنیای عادلانه، سبک‌های دلبستگی ایمن و خودکارآمدی بالا سبب کاهش میزان خودجرحی بدون خودکشی در نوجوانان پسر می‌شود.

کلید واژه‌ها: خودجرحی، باور به دنیای عادلانه، سبک‌های دلبستگی، خودکارآمدی

مقدمه

نوجوانی دوره‌ی پر کشمکش و دشوار زندگی است. فشار و نگرانی در این دوره فراوان است، چرا که نوجوان با تغییرات جسمی، روانی و شناختی زیادی روبرو شده و نسبت به این تغییر و تحولات طبیعی از خود واکنش نشان می‌دهد و امور روانی، رفتاری، تحصیلی و شغلی و خانوادگی، با نوعی مشکل و تعارض همراه می‌شود که این عوامل، هر یک روح او را آزاده ساخته و منجر به فشار بر اعصاب و روان وی می‌شود (Orban et al., 2020). گاهی این تنش و استرس‌ها باعث می‌شود آن‌ها به سمت رفتارهای آسیب‌رسان کشیده شوند (Mogul et al., 2019) یکی از آسیب‌هایی که نوجوانان با آن دست و پنجه نرم می‌کنند اصطلاح خون بازی است که با عنوان خودجراحی رایج شده است (Roth and heath, 2002)، (به نقل از شیما رشیدی و همکاران، ۱۴۰۱).

خودجراحی بر وارد کردن آسیب عمدی به بافت بدن، توسط خود شخص، بدون قصد آگاهانه خودکشی اشاره دارد که شامل رفتارهایی مانند بریدن، سوزاندن، گاز گرفتن و خراشیدن پوست می‌شود (شریفی‌پور، چوکامی، ۱۴۰۱). به‌طور تقریبی ۱ درصد جمعیت در طول عمر خود برای رویارویی با موقعیت آسیب به خود سبب نقص در خود می‌شوند. درک کردن این پدیده رفتاری سخت است و به شکل خیلی ساده یا در یک موقعیت احساسی که فرد زیر فشار می‌باشد صورت می‌پذیرد، شیوع کلی خودجراحی در جمعیت عادی ۴ درصد و در نمونه‌های بالینی ۲۱ درصد گزارش شده است که در مردان ۳ برابر زنان است (Mohlenkamp, 2005). لازم به ذکر است که پسرها راهکارهای زیادی برای پنهان کردن موارد خودزنی دارند و بیشتر از دخترها آسیب‌های وارده را توجیه کرده و آن‌ها را به اتفاق‌های دیگر ربط می‌دهند. (Obrin, 2014).

حال آنکه بسیاری از مردم نمی‌توانند دلیل خودجراحی جوانان را درک کنند و به هیچ وجه نمی‌توانند تشخیص دهند چگونه حال آن‌ها با آسیب‌رساندن به خود بهتر می‌شود. جوانان در اغلب موارد می‌گویند با صدمه زدن به بدن خود احساس بهتری به دست می‌آورند و به این صورت با سایر دردهای خود بهتر مقابله می‌کنند این احتمال وجود دارد که آن‌ها از درد فیزیکی به عنوان راهی برای منحرف کردن ذهن خود از درد احساسی استفاده کنند. برخی دیگر به دنبال ارضای یک حس‌هایی هستند. در برخی، مخصوصاً آن‌هایی که احساس می‌کنند عواطف آن‌ها جریحه‌دار شده است، خودزنی شاید برای قرار گرفتن در وضعیتی باشد که آن‌قدر بی‌حس و کرخت باشند که دیگر هیچ احساسی نداشته باشند، در کل خودزنی راهی برای مقابله با درد عاطفی شدید است (برک، ۱۳۹۲)، که تحمل این درد با تغییر باورهای خود در افرادی که درگیرش می‌باشند تغییر خواهد کرد (Holi and st.Germain) و این باورها از آن به عنوان باور به دنیای عادلانه نیز یاد شده شامل باورهای منطقی و غیر منطقی می‌شود و نقش مهم و تأثیرگذار بر چگونگی رویارویی فرد با مشکلات و سلامت روان آنان دارد. (ره‌پرداز، شیرازی، ۱۳۹۵).

باور به دنیای عادلانه، باور به دنیای فانی و بر پایه عدل و انصاف است که در آن افراد بر اساس شایستگی و تلاش به آنچه که می‌خواهند، دست پیدا می‌کنند. به عبارت دیگر، باور به دنیای عادلانه، یک باور بنیادین است که بر اساس آن افراد برنامه‌ریزی کرده و بعد با امید به فعال بودن اصل عدالت برنامه‌ها و اهداف خود را دنبال می‌کنند (گل پرور و جوادی، ۱۳۸۶). چیزی کمتر از یک دهه تلاش پژوهشی و نظریه‌پردازی در عرصه‌ی باور به دنیای عادلانه در ایران، حاکی از کارکردهای مختلف برای این باورهاست. مهم‌ترین کارکردهای مطرح برای این باورها بر اساس تحقیقات کاملاً ایرانی، حاکی از ارتباط باور به دنیای عادلانه با شاخص‌های متعدد نظیر رابطه‌ی منفی با علایم اضطراب و افسردگی، تمایل به خودکشی، خشونت و پرخاشگری، علایم سوءظن و بدگمانی (پارانویا)، علائم روان‌پریشی و حساسیت بین فردی است (گل پرور و همکاران، ۱۳۸۷؛ سجادیان و گل پرور، ۱۳۸۷).

افرادی که به دنیای عادلانه تعلق خاطر دارند، از مسند مهارگری درونی برخوردارند، اخلاق کاری نیرومندتری را نشان می‌دهند، ارزش‌های سیاسی محافظه‌کارانه‌تری دارند و نمره‌های بالاتری در رضایت از زندگی و نمره‌های پایین‌تری در افسردگی و اضطراب کسب می‌کنند (گل پرور و همکاران، ۱۳۸۶؛ Ferenhim & procter, 1989). اما افرادی که دارای باور نیرومند به دنیای عادلانه نیستند، از زندگی خود رضایت کمتری دارند، نشانه‌های نارسایی روان‌شناختی مانند افسردگی و اضطراب در آن‌ها دیده می‌شوند و مسند مهارگری آن‌ها کمتر درونی است (فرنهام و پروکتر، ۱۹۸۹). یکی از کنش‌های بسیار مهم باور به دنیای عادلانه این است که توانایی مفهوم بخشیدن به وقایع منفی جهان اجتماعی را در انسان‌ها بوجود می‌آورد (Lerner et al., 1976).

از عوامل دخیل دیگر در خودجرحی که می‌توان به آن اشاره نمود تجارب اولیه فرد با والدین و نوع رابطه عاطفی با آن‌ها را می‌توان اشاره کرد. بالبی اعتقاد دارد تجارب اولیه به عنوان الگوهای کاری درونی شده، نه تنها به عنوان یک نمونه اولیه در خدمت روابط آتی فرد با افراد مهم زندگی خواهد بود بلکه قوانین نانوشته‌ای را درباره اینکه چگونه شخص هیجانات پریشان‌کننده را تجربه، بیان و یا با آن‌ها مقابله می‌کند، شکل می‌دهد (مرویلی و همکاران، ۱۳۹۷). اعتقاد چپمن (Chapman et al., 2003)، نیز بر این است که چون تنظیم محبت و دلبستگی در دوران کودکی شکل می‌گیرد پس منطقی است که به بررسی خودجرحی در چارچوب نظریه‌های دلبستگی نیز پرداخته شود (Bulbi, 1399).

نظریه دلبستگی تلاش می‌کند توضیح دهد که چطور تأثیر متقابل کودک و والدین روی رابطه اجتماعی در آینده و حس امنیت او می‌تواند اثرگذار باشد (انیس وورث، ۱۹۷۰). کودک دارای دلبستگی مناسب احتمالاً انتظارات مثبتی از خود و دیگران دارد به این منظور که به آرامش و مهرورزی دست یابد، در مقابل کودک دارای دلبستگی نامناسب احتمالاً انتظارات نسبی منفی در زمینه توانایی در کسب حمایت از دیگران دارد. در نوجوانی رابطه بین نوجوانان و والدین آن‌ها تغییر می‌کند چرا که نوجوانان در پی استقلال، عدم دلبستگی و فاصله‌گیری فیزیکی از والدین خود می‌باشند (Greenberg, 1987).

بنابر این دلبستگی ایمن امکان دارد منجر به ارتباطات مستقیم‌تر گردد که می‌تواند به اتخاذ دیدگاه فکری و مهارت‌های حل مسئله کمک کند. در مقابل عدم دسترسی سرپرست و بی‌مسئولیتی آن‌ها به ویژه در لحظات بحرانی، ممکن است منجر به دلبستگی نایمن شود. نوجوانان دچار دلبستگی نایمن احتمالاً بیان احساسات منفی را ناخوشایند و نایمن می‌دانند که همین دیدگاه فکری منفی به خود و دیگران را تشدید نموده و لذا آن‌ها را در برابر مسایل احساسی آسیب‌پذیر می‌سازد زیرا نمی‌توانند هنگامی که تحت فشار عوامل استرس‌زا هستند به هدف مطلوب خود دست یابند و احتمالاً آن‌ها را در برابر خودجرحی به عنوان شیوه خودتسلی‌دهی، آسیب‌پذیر می‌گرداند (Cooper et al., 1998).

از جمله موارد دیگری که برای مقاومت در برابر خودجرحی به صورت مداوم با خودآزاری مرتبط است خودکارآمدی می‌باشد (Hasking and Rose et al., 2016). خودکارآمدی به توانایی درک شده فرد برای درگیر شدن در یک رفتار اشاره دارد (Bandura, 1997) و در مورد خودجرحی نیز می‌تواند به توانایی درک شده فرد برای مقاومت در برابر آسیب رساندن به خود اشاره کند (Hasking and Rose et al., 2016). به اعتقاد (Lynn Brink and Pentrich, 2003) می‌توان گفت خودکارآمدی به عنوان قضاوت فرد درباره توانایی انجام یک فعالیت خاص تحت تأثیر تفاوت‌های درون فردی و محیطی قرار دارد. به‌گونه‌ای که برای تکالیف یکسان، ادراک خودکارآمدی افراد با توجه به بافت محیطی، متفاوت است. از جمله محیط‌های اولیه تأثیرگذار به توانایی‌های شناختی اجتماعی افراد و نیز باورهای خودکارآمدی آن‌ها، محیط خانواده می‌باشد (درفشان، یوسفی، ۲۰۱۷). مسلم است که بسیاری از خانواده‌ها به علت محدودیت در سرمایه اقتصادی، در حوزه تربیت فرزندان و ایجاد حس کارآمدی در آنان با مشکلاتی روبه‌رو می‌شوند (دهقانی و همکاران، ۱۳۹۰). خود این مسأله می‌تواند در پیش‌برد نوجوانان به سمت رفتارهای پرخطر مورد توجه قرار گیرد (قمری گیوی، مستان‌آبادی، ۱۳۹۹).

بنابراین بر اساس هدف پژوهش مبنی بر مقایسه باور به دنیای عادلانه، سبک‌های دلبستگی و خودکارآمدی در نوجوانان پسر با رفتار خودجرحی بدون خودکشی و رفتار عادی در پی پاسخ دادن به این سؤال هستیم که آیا بین باور به دنیای عادلانه، سبک‌های دلبستگی و خودکارآمدی در پسران نوجوان دارای خودجرحی بدون خودکشی و عادی تفاوت وجود دارد؟

روش

جامعه، نمونه و روش نمونه‌گیری

روش پژوهش حاضر از نوع مقایسه‌ای بوده که به‌صورت گذشته‌نگر انجام شد. جامعه آماری پژوهش حاضر کلیه پسران نوجوان شهر تبریز در سال ۱۴۰۲-۱۴۰۱ و همچنین نوجوانان ارجاع داده شد، در کانون اصلاح و تربیت اطفال و نوجوانان باسمنج استفاده شد. جهت نمونه‌گیری از روش نمونه‌گیری غیر تصادفی هدفمند استفاده شد. بعد از کسب مجوزهای لازم از مؤسسه آموزش عالی رشديه تبریز مبنی بر اجرای پژوهش حاضر، به اداره کل زندان‌های استان آذربایجان شرقی مراجعه شد و سپس بعد از کسب مجوزهای لازم اقدام به انتخاب نمونه آماری شد. برای این منظور پژوهشگر با حضور در کانون اصلاح و

تربیت اطفال و نوجوانان باسمنج و با شرح اهداف پژوهش فوق برای مددکاران و روانشناسان کانون، نوجوانان خودجراحی کننده را شناسایی کرد و بعد با برقراری ارتباط با این نوجوانان و توضیح اهداف پژوهش و توضیح اینکه تمام اطلاعات به صورت کاملاً محرمانه باقی می‌ماند، اقدام به جمع‌آوری داده از طریق پرسشنامه نمود همچنین تعداد ۴۵ نفر از نوجوانان پسر با رفتار عادی به صورت غیر تصادفی هدفمند به منظور مقایسه با نوجوانان پسر دارای خودجراحی با معیارهای ورود: سن، جنسیت، دو والدی بودن، تحصیلات و معیارهای خروجی تک والدی بودن، تحصیلات و معیارهای خروج تک والدی بودن، بی‌سواد بودن، سن، شرکت در جلسات پژوهشی دیگر در گروه‌های خود جای گرفتند. پس از تکمیل پرسشنامه‌های باور به دنیای عادلانه ساتون و داگلاس، سبک‌های دلبستگی هازن و شیور و خودکار آمدی کودکان و نوجوانان مورس جهت تجزیه و تحلیل آماری وارد نرم‌افزار SPSS-26 شدند. تجزیه و تحلیل اطلاعات ابتدا به صورت توصیفی بوده که شامل میانگین انحراف معیار و ... در بخش دوم برای آزمون فرضیه‌ها از آزمون تحلیل واریانس چند متغیره (MANOVA) استفاده شد.

ابزار پژوهش

پرسشنامه باور به دنیای عادلانه (Belief in a Just World Questionnaire): پرسشنامه باور به دنیای عادلانه توسط (Sutton and Douglas, 2005)، (Dalbert, 2018) و (Dalbert et al., 2016) بر اساس باورهای عمومی (عادلانه بودن دنیا) و باورهای شخصی (عادلانه بودن وقایعی که در زندگی خود فرد اتفاق می‌افتد) طراحی شده است. این پرسشنامه ابتدا توسط گلپرور و عریضی (۱۳۸۶) به زبان فارسی ترجمه شده و سپس نسخه ترجمه شده فارسی به انگلیسی برگردانده شد.

این پرسشنامه که از نوع مداد کاغذی و گزارش خود فرد است، شامل ۲۷ گویه و ۴ خرده مقیاس «باورهای دنیای عادلانه برای خود»، «باورهای دنیای عادلانه برای دیگران»، «باورهای دنیای عادلانه عمومی»، «باورهای دنیای ناعادلانه» می‌باشد. گویه‌های ۱ تا ۸ خرده مقیاس «باورهای دنیای عادلانه برای خود»، گویه‌های ۹ تا ۱۶ خرده مقیاس «باورهای دنیای عادلانه برای دیگران» گویه‌های ۱۷ تا ۲۳ خرده مقیاس «باورهای دنیای عادلانه عمومی» و گویه‌های ۲۴ تا ۲۷ خرده مقیاس «باورهای دنیای ناعادلانه» را اندازه‌گیری می‌کنند.

نمره‌گذاری گویه‌ها روی مقیاس لیکرت پنج درجه‌ای «کاملاً موافق = ۵»، «موافق = ۴»، «نظری ندارم = ۳»، «مخالف = ۲» و «کاملاً مخالف = ۱» انجام می‌شود. بنابراین حداقل و حداکثر نمره‌هایی که به دست می‌آید به ترتیب برابر با ۲۷ و ۱۳۵ خواهد بود.

در پژوهش گل‌پرور و عریضی (۱۳۸۶) پایایی پرسشنامه با استفاده از روش آلفای کرونباخ برای خرده مقیاس‌های باورهای دنیای عادلانه برای خود و باورهای دنیای عادلانه برای دیگران به ترتیب برابر با ۰/۷۲ و ۰/۸۴ و در پژوهش گل‌پرور و جوادی (۱۳۸۵) آلفای کرونباخ برای خرده مقیاس‌های باورهای دنیای عادلانه عمومی و باورهای دنیای ناعادلانه به ترتیب برابر با ۰/۹۰ و ۰/۵۳ به دست آمد که میزان رضایت‌بخشی است (صفاری نیا، مجید، آزمون‌های روان‌شناسی اجتماعی و شخصیت، تهران، انتشارات ارجمند، ۱۳۹۱). در پژوهش حاضر نیز همسانی درونی پرسشنامه با روش آلفای کرونباخ ۰/۸۱ به دست آمد.

پرسشنامه سبک دلبستگی (Attachment Style Questionnaire): مقایسه دلبستگی بزرگسالان که به کمک سؤالات آزمون دلبستگی هازن و شیور طراحی شده و در خصوص دانشجویان دانشگاه تهران هنجاریابی انجام گرفته، یک آزمون ۱۵ سؤالی است و سه سبک دلبستگی ایمن، اجتنابی و دوسوگرا را در مقیاس ۵ درجه‌ای لیکرت (خیلی کم = ۱، کم = ۲، متوسط = ۳، زیاد = ۴، خیلی زیاد = ۵) ارزشیابی می‌کند.

سؤالات مربوط به سبک اجتنابی ۱-۲-۳-۴-۵، سبک ایمن ۶-۷-۸-۹-۱۰ و سبک دوسوگرا ۱۱-۱۲-۱۳-۱۴-۱۵ است. حداقل و حداکثر نمره آزمودنی در خرده مقیاس‌های آزمون به ترتیب ۵ و ۲۵ خواهد بود. ضریب آلفای کرونباخ (پایایی) پرسش‌های خرده مقیاس‌های ایمن، اجتنابی و دوسوگرا در مورد آزمودنی‌ها به ترتیب: ۰/۸۴، ۰/۸۴، ۰/۸۵ (برای دانشجویان دختر ۰/۸۶، ۰/۸۳، ۰/۸۴ و برای دانشجویان پسر ۰/۸۴، ۰/۸۵، ۰/۸۶) محاسبه شد که نشانه همسانی درونی خوب مقیاس دلبستگی بزرگسالان است. ضرایب توافق کندانال (روایی) برای سبک‌های دلبستگی ایمن، اجتنابی، دوسوگرا به ترتیب ۰/۸۰، ۰/۶۱ و ۰/۷۵ محاسبه شد (بشارت، محمدعلی ۱۳۷۹). در پژوهش حاضر نیز همسانی درونی پرسشنامه با روش آلفای کرونباخ ۰/۷۲ به دست آمد.

پرسشنامه استاندارد خودکارآمدی کودکان و نوجوانان (Self-efficacy Questionnaire Children and Adolescents)

(SEQ-C): پرسشنامه خودکارآمدی کودکان و نوجوانان توسط موریس در سال (۲۰۰۱) برای اندازه‌گیری خودکارآمدی طراحی و تدوین شده است. این پرسشنامه دارای ۲۳ سؤال و سه مؤلفه خودکارآمدی اجتماعی، خودکارآمدی تحصیلی خودکارآمدی هیجانی می‌باشد و بر اساس طیف پنج گزینه‌ای لیکرت با سئوالاتی مانند (چقدر خوب می‌توانی عقیده‌ات را زمانی که سایر همکلاسی‌ها مخالف تو هستند بیان کنی؟) به سنجش خودکارآمدی می‌پردازد. مقیاس درجه‌بندی سئوالهای پرسش‌نامه به صورت: اصلاً-۱، کمی-۲، تا حدودی-۳، زیاد-۴، بسیار زیاد-۵، می‌باشد. حد پایین نمره ۲۳، حد متوسط نمرات ۵۷/۵ و حد بالای نمرات ۱۱۵ می‌باشد.

نمره بین ۲۳ تا ۳۸: میزان خودکارآمدی در حد پایین می‌باشد.

نمره بین ۳۸ تا ۷۶: میزان خودکارآمدی در حد متوسطی می‌باشد.

نمره بالاتر از ۷۶: میزان خودکارآمدی در حد بالایی می‌باشد.

در پژوهش طهماسیان (۱۳۸۶) روایی محتوایی و صوری این پرسشنامه مناسب ارزیابی شده است و ضریب آلفای کرونباخ محاسبه شده در پژوهش طهماسیان (۱۳۸۶) برای پرسشنامه ۰/۸۹ می‌باشد. در پژوهش حاضر نیز همسانی درونی پرسشنامه با روش آلفای کرونباخ ۰/۸۲ به دست آمد.

یافته‌ها

جدول ۱، میانگین و انحراف استاندارد متغیرهای مورد بررسی را نشان می‌دهد.

جدول ۱. یافته‌های توصیفی متغیرهای وابسته

متغیر	گروه	تعداد	میانگین	انحراف استاندارد
باورهای دنیای عادلانه برای خود	نوجوانان پسر با رفتار خودجرحی بدون خودکشی	۴۵ نفر	۲۵/۳۳	۲/۲۲۷
	نوجوانان پسر عادی	۴۵ نفر	۳۸	۲/۸۳۱
باورهای دنیای عادلانه برای دیگران	نوجوانان پسر با رفتار خودجرحی بدون خودکشی	۴۵ نفر	۲۲/۰۹	۳/۰۹۴
	نوجوانان پسر عادی	۴۵ نفر	۳۰/۹۶	۳/۳۷۱
باورهای دنیای عادلانه عمومی	نوجوانان پسر با رفتار خودجرحی بدون خودکشی	۴۵ نفر	۱۹/۴۹	۳/۴۱۴
	نوجوانان پسر عادی	۴۵ نفر	۲۴/۰۴	۳/۴۸۳
باورهای دنیای ناعادلانه	نوجوانان پسر با رفتار خودجرحی بدون خودکشی	۴۵ نفر	۱۰/۹۸	۲/۵۸۰
	نوجوانان پسر عادی	۴۵ نفر	۷/۳۱	۱/۵۳۵
دلبستگی ایمن	نوجوانان پسر با رفتار خودجرحی بدون خودکشی	۴۵ نفر	۱۴/۰۴	۳/۷۵۶
	نوجوانان پسر عادی	۴۵ نفر	۱۸/۹۶	۲/۳۲۲
دلبستگی اجتنابی	نوجوانان پسر با رفتار خودجرحی بدون خودکشی	۴۵ نفر	۱۳/۱۸	۳/۰۱۱
	نوجوانان پسر عادی	۴۵ نفر	۹/۴۴	۳/۴۹۴
دلبستگی دوسوگرا	نوجوانان پسر با رفتار خودجرحی بدون خودکشی	۴۵ نفر	۱۲/۰۴	۳/۵۴۷
	نوجوانان پسر عادی	۴۵ نفر	۹/۲۲	۳/۴۶۰
خودکارآمدی اجتماعی	نوجوانان پسر با رفتار خودجرحی بدون خودکشی	۴۵ نفر	۲۶/۴۹	۳/۸۹۱
	نوجوانان پسر عادی	۴۵ نفر	۳۱/۶۲	۲/۹۰۲
خودکارآمدی تحصیلی	نوجوانان پسر با رفتار خودجرحی بدون خودکشی	۴۵ نفر	۲۵/۳۱	۳/۰۴۰
	نوجوانان پسر عادی	۴۵ نفر	۲۸/۵۱	۳/۸۱۲
خودکارآمدی هیجانی	نوجوانان پسر با رفتار خودجرحی بدون خودکشی	۴۵ نفر	۲۵/۶۴	۳/۱۴۹
	نوجوانان پسر عادی	۴۵ نفر	۲۹/۶۹	۳/۹۱۳

در جدول ۱ میانگین و انحراف استاندارد متغیرها و مؤلفه‌های آن‌ها در پیش‌آزمون و پس‌آزمون در دو گروه نوجوانان پسر با رفتار خودجرحی بدون خودکشی و نوجوانان پسر عادی مورد سنجش قرار گرفت. در بررسی پیش‌فرض‌های آزمون تحلیل واریانس چندمتغیره، آزمون کولموگروف اسمیرنوف انجام گرفت که نتایج آن، نرمال بودن توزیع متغیرهای مورد مطالعه در گروه‌ها را تأیید کرد. چراکه مقادیر Z محاسبه شده در سطح $(P < 0/05)$ معنادار نبود. در آزمون ام‌باکس چون F باور به دنیای عادلانه $(2/543)$ ، سبک‌های دلبستگی $(2/208)$ و خودکارآمدی $(1/316)$ به ترتیب در سطح $(0/328)$ ، $(0/432)$ و $(0/567)$ معنادار نبود بنابراین می‌توان گفت که مفروضه همسانی ماتریس واریانس - کواریانس برای متغیرها برقرار است. نتایج آزمون لوین برای بررسی همگنی واریانس‌ها در پیش‌آزمون و پس‌آزمون در متغیرهای پژوهش نشان داد که با توجه به عدم معنی‌داری مقدار F در سطح خطای کوچک‌تر از $(0/05)$ در همه متغیرها، می‌توان گفت که واریانس خطای متغیرهای پژوهش در پیش‌آزمون و پس‌آزمون باهم برابر بوده و از این جهت فرض همسانی واریانس خطا برقرار است. با توجه به محقق شدن مفروضه‌های استفاده از تحلیل واریانس چندمتغیره، آماره اثر پیلاهی به‌عنوان شاخص چندمتغیره گزارش شد که نتایج آن در جدول ۲ قابل مشاهده است.

جدول ۲. تحلیل واریانس چندمتغیره متغیرهای پژوهش

متغیر	تأثیر	مقدار	F	فرضیه درجه آزادی	خطای درجه آزادی	سطح معنی‌داری	ضریب ایتا	توان
باور به دنیای عادلانه	زمان* مداخله	۰/۶۹۵	۴۸/۳۴۵	۳/۰۰۰	۸۶/۰۰۰	۰/۰۰۱	۰/۶۹۵	۱/۰۰۰
سبک‌های دلبستگی	زمان* مداخله	۰/۲۱۵	۷/۸۴۷	۳/۰۰۰	۸۶/۰۰۰	۰/۰۰۱	۰/۲۱۵	۱/۰۰۰
خودکارآمدی	زمان* مداخله	۰/۲۶۴	۱۰/۲۶۰	۳/۰۰۰	۸۶/۰۰۰	۰/۰۰۱	۰/۲۶۴	۱/۰۰۰

همان‌طور که در جدول شماره ۲ ملاحظه می‌شود، با توجه به سطوح معنی‌داری به دست آمده می‌توان گفت که بین نوجوانان پسر با رفتار خودجرحی بدون خودکشی و نوجوانان پسر عادی از منظر باورهای دنیای عادلانه $(p=0/001)$ ، سبک‌های دلبستگی $(p=0/001)$ و خودکارآمدی $(p=0/001)$ تفاوت معنی‌داری وجود دارد. در جدول (۳) مقایسه میانگین‌های متغیرهای پژوهش و مؤلفه‌های آن گزارش شده است.

جدول ۳. مقایسه باور به دنیای عادلانه و مؤلفه‌های آن، سبک‌های دلبستگی و مؤلفه‌های آن و خودکارآمدی و مؤلفه‌های آن در نوجوانان پسر با رفتار خودجرحی بدون خودکشی و نوجوانان پسر عادی

متغیر	نوع سوم مجموع مجذورات	درجه آزادی	میانگین مجذورات	F	سطح معنی‌داری
باورهای دنیای عادلانه برای خود	۱۱۱۶/۵۴۴	۱	۱۱۱۶/۵۴۴	۳۷/۰۷۰	۰/۰۰۱
باورهای دنیای عادلانه برای دیگران	۱۷۶۸/۹۰۰	۱	۱۷۶۸/۹۰۰	۱۲۵/۷۸۳	۰/۰۰۱
باورهای دنیای عادلانه عمومی	۴۶۶/۹۴۴	۱	۴۶۶/۹۴۴	۲۹/۵۳۷	۰/۰۰۱
باورهای دنیای ناعادلانه	۳۰۲/۵۰۰	۱	۳۰۲/۵۰۰	۶۷/۱۱۷	۰/۰۰۱
سبک دلبستگی ایمن	۵۴۲/۶۷۸	۱	۵۴۲/۶۷۸	۲۰/۹۴۷	۰/۰۰۱
سبک اجتنابی	۳۳۲/۵۴۴	۱	۳۳۲/۵۴۴	۸/۳۸۴	۰/۰۰۱
سبک دوسوگرا	۱۷۹/۲۱۱	۱	۱۷۹/۲۱۱	۴/۹۳۲	۰/۰۰۱
خودکارآمدی اجتماعی	۶۹۲/۹۰۰	۱	۶۹۲/۹۰۰	۲۱/۲۱۱	۰/۰۰۱
خودکارآمدی تحصیلی	۲۳۰/۴۰۰	۱	۲۳۰/۴۰۰	۱۱/۵۴۰	۰/۰۰۱
خودکارآمدی هیجانی	۳۶۸/۰۴۴	۱	۳۶۸/۰۴۴	۱۷/۶۰۳	۰/۰۰۱

همان‌طور که در جدول شماره ۳ ملاحظه می‌شود، با توجه به سطوح معنی‌داری به دست آمده می‌توان گفت که بین نوجوانان پسر با رفتار خودجرحی بدون خودکشی و نوجوانان پسر عادی از منظر باورهای دنیای عادلانه برای خود ($p=0/001$)، باورهای دنیای عادلانه برای دیگران ($p=0/001$)، باورهای دنیای عادلانه عمومی ($p=0/001$) و باورهای دنیای ناعادلانه ($p=0/001$) تفاوت معنی‌داری وجود دارد؛ و با توجه به میانگین‌های گزارش شده در جدول شماره (۳) می‌توان نتیجه گرفت که میانگین نمرات نوجوانان پسر با رفتار خودجرحی بدون خودکشی در متغیر باورهای دنیای عادلانه برای خود، باورهای دنیای عادلانه برای دیگران، باورهای دنیای عادلانه عمومی کم‌تر از میانگین نمرات نوجوانان پسر عادی، و میانگین نمرات نوجوانان پسر با رفتار خودجرحی بدون خودکشی در متغیر باورهای دنیای ناعادلانه بیش‌تر از میانگین نمرات نوجوانان پسر عادی است. همچنین با توجه به سطوح معنی‌داری به دست آمده در متغیر سبک‌های دلبستگی می‌توان گفت که بین نوجوانان پسر با رفتار خودجرحی بدون خودکشی و نوجوانان پسر عادی از منظر دلبستگی ایمن ($p=0/001$)، دلبستگی اجتنابی ($p=0/005$) و دلبستگی دوسوگرا ($p=0/029$) تفاوت معنی‌داری وجود دارد؛ و با توجه به میانگین‌های گزارش شده در جدول شماره (۳) می‌توان نتیجه گرفت که میانگین نمرات نوجوانان پسر با رفتار خودجرحی بدون خودکشی در متغیر دلبستگی نوجوانان پسر عادی، و میانگین نمرات نوجوانان پسر با رفتار خودجرحی بدون خودکشی در متغیرهای دلبستگی اجتنابی و دلبستگی دوسوگرا بیش‌تر از میانگین نمرات نوجوانان پسر عادی است. همچنین در متغیر خودکارآمدی، با توجه به سطوح معنی‌داری به دست آمده می‌توان گفت که بین نوجوانان پسر با رفتار خودجرحی بدون خودکشی و نوجوانان پسر عادی از منظر خودکارآمدی اجتماعی ($p=0/001$)، منظر خودکارآمدی تحصیلی ($p=0/001$) و منظر خودکارآمدی هیجانی ($p=0/001$) تفاوت معنی‌داری وجود دارد؛ و با توجه به میانگین‌های گزارش شده می‌توان نتیجه گرفت که میانگین نمرات نوجوانان پسر با رفتار خودجرحی بدون خودکشی در متغیرهای خودکارآمدی اجتماعی، خودکارآمدی تحصیلی و خودکارآمدی هیجانی کم‌تر از میانگین نمرات نوجوانان پسر عادی است.

بحث و نتیجه‌گیری

نتایج پژوهش نشان داد که بین نوجوانان پسر عادی از منظر باورهای دنیای عادلانه برای خود، باورهای دنیای عادلانه برای دیگران، باورهای دنیای عادلانه عمومی و باورهای دنیای ناعادلانه تفاوت معنی‌داری وجود دارد؛ نتیجه‌ی مقوله باور به دنیای عادلانه با نتایج پژوهش بهشتی (۱۳۹۸)، (Lench and chang et al., 2007) هم‌راستا بود، و پژوهشی مبنی بر ناهمسو بودن با نتیجه پژوهش حاضر پیدا نشد تا علت، شباهت و تفاوت نتایج مطالعات را بحث و بررسی نمود.

در تبیین نتیجه به دست آمده می‌توان گفت از پیامدهای منفی باور به دنیای ناعادلانه می‌توان بدبینی و منفی‌نگری و رفتارهایی را مثال زد که از طریق نفع شخصی بدون احساس الزام و تعهد به هیچ‌قاعده‌ی عادلانه‌ای تغذیه می‌شود، باور به دنیای عادلانه حس اعتماد و برعکس باور به دنیای ناعادلانه حس بی‌اعتمادی و بدگمانی را ایجاد می‌کند. زمانی که افراد دارای باور به دنیای عادلانه باشند و با بی‌عدالتی رو به رو شوند (به‌هنگامی که نتوانند موقعیت را تغییر دهند) با علایمی مانند افسردگی یا دلیل‌تراشی و توجیه (مثال سرزنش قربانیان به بی‌عدالتی به عنوان کسی که استحقاق داشتن چنین بی‌عدالتی هستند) پاسخ می‌دهند. اما در مقابل افراد دارای باور به دنیای ناعادلانه وقتی با بی‌عدالتی رو به رو می‌شوند احتمالاً با سوگیری خدمت به خود و با بدگمانی و سوءظن پاسخ می‌دهند (گل‌پرور، ۱۳۸۹).

مقوله سبک‌های دلبستگی در نوجوانان پسر با رفتار عادی و رفتار خودجرحی بدون خودکشی تفاوت معناداری داشته و با پژوهش‌های بهشتی (۱۳۹۸)، میر غفاری شاهد (۱۳۹۶)، پیوسته‌گر (۱۳۹۲)، (Ozoni Douhia, 2019)، (Falgars et al., 2019)، (Legbrook et al., 2017)، (Davilam et al., 2005) همسویی دارد.

در تبیین نتیجه به دست آمده می‌توان گفت، دلبستگی ایمن، پایگاه مستحکمی برای نوجوانان ایجاد می‌کند که سبب ایجاد پاسخ‌های سازگارانه با محیط اطرافش می‌شود. برای داشتن احساس ایمنی، تحول سالم و غیر مرضی در فرد ضروری است و مانند تکیه‌گاه مستحکم عمل می‌کند که نوجوان را برای مقابله با مشکلات و مصائب زندگی آماده می‌سازد. (بالبی، ۱۹۸۰، پیوسته گر، ۱۳۹۲). نوجوانان ایمن راهبردهای مقابله با تنش‌ها را از والدین خود یاد گرفته‌اند در چپمن و همکاران (۲۰۰۷). و همین موضوع سبب کارآمدی بالایی در مقابل مسائل و مشکلات شده و باعث افزایش توان حل مسئله نوجوان می‌شود و در مواقع مصائب زندگی، خشم خود را به طریق کنترل شده نشان می‌دهند، و همین ویژگی احتمال رخ داد هر نوع رفتار تکانشی و خود آسیب‌زننده در موقعیت‌های سخت و بحرانی زندگی در آن‌ها را از بین می‌برد (بهشتی، ۱۳۹۸).

در نهایت مقوله خودکارآمدی نیز در این پژوهش در هر دو گروه نوجوانان با رفتار عادی و نوجوانان خودجرعی‌کنند، بدون خودکشی تفاوت داشته و با نتایج پژوهش قمری گیوی و مستان آبادی (۱۳۹۹)، علامه و همکاران (۱۳۹۴)، (Keynes et al., 2020), (Caprara et al., 2017), (Ma et al., 2006) همخوانی دارد.

در تبیین این یافته می‌توان گفت که رفتار مخاطره‌آمیز در برخی موارد به این علت اتفاق می‌افتد که شخص در یادگیری راه‌های پذیرفته شده برای سر و کار داشتن با توقعات در روابط بین فردی ضعیف است. از سوی دیگر، بر اساس الگوی پردازش اطلاعات اجتماعی، نقص در مرحله‌های فرآیند پردازش اطلاعات اجتماعی کودکان دارای رفتارهای پرخطر مثل خودزنی نسبت به کودکان عادی، معمولاً سبب می‌شود که آن‌ها اطلاعات گرفته شده از محیط اجتماعی خود را به‌صورت متفاوتی پردازش کنند که این باعث بروز رفتارهای پرخطر آن‌ها می‌شود؛ بر این اساس زمانی که نوجوانان از خودکارآمدی برخوردار باشند، می‌توانند با تکیه به ویژگی‌های فردی/اجتماعی خودکنترل بیشتری بر روابط داشته باشند، چنانچه در نظام، بندورا منظور از خودکارآمدی، احساس‌های شایستگی و کفایت در کنار آمدن با زندگی است (Muris, 2002) و به عقیده برخی محققان، خودکارآمدی عبارت است از قوت اطمینان شخصی به ارائه پاسخ‌های موفقیت‌آمیز که برای گرفتن نتیجه معینی الزامی است. به عبارت دیگر، اگر نتیجه فعالیت موفقیت‌آمیز باشد، پاداش شخصی خود تقریبی به دنبال خواهد داشت. این نتیجه تجربه خوشایندی است و موجب انگیزش و رفتارهای آتی می‌شود (Harsyon and Felizgman et al., 2006).

به‌طوری‌که در این (Johnson et al., 2010) بیان کردند که احساس خودکارآمدی، به طور معکوس با خودکشی مرتبط است و افکار خودکشی را در هنگام رویارویی با شرایط تنش‌زا در زندگی تعدیل می‌کند. افرادی که سطح پایینی از خودکارآمدی را گزارش می‌کردند، تجربه رویدادهای تنش‌زا منجر به افزایش سطح افکار خودکشی را بیشتر نشان دادند. یکی از مهم‌ترین محدودیت‌های این پژوهش را می‌توان این‌گونه بیان کرد: در این پژوهش کنترلی بر روی داروهای افسردگی و اضطراب (در جهت کنترل خودجرعی) انجام نگرفته لذا پیشنهاد می‌شود در پژوهش‌های بعدی داروهای مصرفی در زمینه افسردگی و اضطراب کنترل شود چرا که مصرف این داروها تأثیر معناداری بر رفتارهای نوجوانان دارد. همچنین انتخاب نمونه این پژوهش به روش نمونه‌گیری غیر تصادفی هدفمند بود که از محدودیت‌های دیگر این پژوهش به شمار می‌آید بنابراین با توجه به نتایج پژوهش پیشنهاد می‌گردد مطالعات بعدی از روش‌های نمونه‌گیری تصادفی استفاده شود. و در نهایت با توجه به پایین بودن میزان باور به دنیای عادلانه در پسران نوجوان دارای خودجرعی توصیه می‌شود برنامه‌ای از سوی مشاوران و روانشناسان کانون اصلاح و تربیت در جهت ارزیابی و ارتقاء باور به دنیای عادلانه نوجوانان مذکور در کانون اصلاح و تربیت صورت گیرد، و از سوی دیگر بر اساس نتایج به دست آمده در مورد سبک‌های دلبستگی با توجه به متفاوت بودن نمرات نوجوان عادی و نوجوانان خودجرعی‌کننده بایستی مشاوران و روانشناسان اطلاعات لازم را در زمینه سبک‌های دلبستگی ایمن در اختیار والدین قرار دهند و نتایج پژوهش‌ها در خصوص پایین بودن میزان خودکارآمدی در پسران نوجوان دارای خودزنی نشان می‌دهد که بایستی برنامه‌هایی در جهت آگاهی دادن به نوجوانان از سوی مسئولان مدارس جهت بالا بردن میزان خودکارآمدی تدارک دیده شود.

منابع

- احمدی مرویلی، ناهید؛ میرزا حسینی، حسن و منیرپور، نادر (۱۳۹۸). نقش سازمان شخصیت و سبک‌های دلبستگی در گرایش نوجوانان به رفتارهای خودآسیب‌رسان و خودکشی. نشریه پژوهش توان‌بخشی در پرستاری، ۵، ۲۲-۱۵.
- بالبی، جان (۱۳۹۹). نظریه دلبستگی، ترجمه کتابیون خوشابی. تهران: انتشارات دانژه.
- برک، لورای (۱۳۹۲). روان‌شناسی رشد، ترجمه یحیی سیدمحمدی (۱۳۸۳). جلد اول، تهران: نشر ارسباران.
- بشارت، محمد علی (۱۳۷۹). بررسی رابطه بهای دلبستگی و مشکلات بین شخصی. نشریه اندیشه و رفتار، ۸(۴).
- بهشتی، مریم (۱۳۹۸). مقایسه سبک‌های دلبستگی و باور به دنیای عادلانه بین دختران نوجوان با رفتارهای خود آسیب‌رسانی و عادی. فصلنامه پژوهش‌های کاربردی در مشاوره، ۲(۴)، ۴۱-۱۹.
- پیوسته‌گر، مهرانگیز (۱۳۹۲). شیوع رفتار خود آسیبی عمدی و رابطه آن با احساس تنهایی و سبک دلبستگی در دانش آموزان دختر. مطالعات در روان‌شناختی، ۹(۳)، ۵۱-۳۰.
- جائسون، اس ام و ویفن، وی ای (۱۳۸۸). فرآیندهای دلبستگی در زوج درمانی و خانواده درمانی. ترجمه بهرامی و همکاران تهران: نشر دانژه.
- درفشان، مریم و یوسفی، فریده (۱۳۹۶). بررسی رابطه بین ابعاد خودکارآمدی فرزندان با سرمایه‌های فرهنگی، اجتماعی و اقتصادی خانواده، مجله جامعه‌شناسی کاربردی، ۲۵(۶۶)، ۹۱-۱۱۴.
- دهقانی، حمید؛ اکبرزاده، فاطمه؛ خوش‌فر، غلامرضا، و ربانی، رسول (۱۳۹۰)، بررسی تأثیر سرمایه اقتصادی بر شادی جوانان، مجله راهبرد فرهنگ، ۱۳(۱): ۱۸۳-۱۵۹.
- رشیدی، شیما؛ چوب فروش‌زاده، آزاد و متقی، شکوفه (۱۴۰۱). اثربخشی درمان متمرکز بر شفقت بر مؤلفه‌های خود تعیین‌گیری و افکار خودکشی در نوجوانان دختر دارای سابقه خودزنی. فصلنامه پژوهش‌های نوین روان‌شناختی، ۱۷(۶۸)، ۱۳۵.
- ره‌پرداز، فاطمه؛ شیرازی، محمود (۱۳۹۵). نقش باور به دنیای عادلانه در پیش‌بینی رضایت از زندگی دانشجویان دختر دانشگاه سیستان و بلوچستان. مجله مطالعات روان‌شناسی تربیتی، ۲۴، ۴۱.
- ساتون، داگلاس (۲۰۰۵). پرسشنامه باور به دنیای عادلانه. ترجمه‌ی گل‌پرور عریضی. تهران.
- سجادیان، ایلناز و گل‌پرور، محسن (۱۳۸۷). روابط ساده و چندگانه باورهای دنیای عادلانه و ناعادلانه با وضعیت روانی افراد. روان‌شناسی معاصر، ۳(۱).
- شریفی‌پور چوکامی، زینب؛ ابوالقاسمی، عباس؛ کافی ماسوله، سیدموسی (۱۴۰۱). پیش‌بینی خودجرحی بدون قصد خودکشی بر اساس در معرض قرار گرفتن، انتظارات پیامد و خودکارآمدی اجتنابی در دانشجویان دانشگاه گیلان. فصلنامه علمی روان‌شناسی بالینی و شخصیت، ۱(۲۰)، ۷۵-۸۷.
- طهماسبیان، کارینه (۱۳۸۸). رابطه بین ایجاد خودکارآمدی و افسردگی در نوجوانان. فصلنامه روان‌شناسی کاربردی، ۱(۹): ۸۳-۹۳.
- طهماسبیان، کارینه (۱۳۸۶). اعتبار، پایایی و هنجاریابی پرسشنامه خود اثرمندی کودکان و نوجوانان در تهران. فصلنامه روان‌شناسی کاربردی، ۲(۳).
- علامه، عاطفه؛ شهنی بیلاق، منیجه؛ حاجی یخچالی، علیرضا و مهرابی زاده هنرمند، مهناز (۱۳۹۴). مقایسه خودکارآمدی در تعامل با همسالان و شایستگی اجتماعی در دانش‌آموزان پسر با رفتارهای پرخطرانه و عادی. شناخت اجتماعی، ۴(۲)، ۱۳۷-۱۵۳.

- قمری گیوی، حسین؛ عظیمی، داریوش و مستان‌آبادی، شهین دخت (۱۴۰۰). مقایسه الگوهای ارتباطی، خودکارآمدی و جرئت‌ورزی در دختران نوجوان با رفتار خودزنی و رفتار عادی. فصلنامه علمی مطالعات اجتماعی روان‌شناختی زنان، ۱۹ (۳)، ۱۸۵-۲۱۲.
- گل‌پرور، محسن؛ خاکسار، سرور و خیاطان، فلو (۱۳۷۸). رابطه بین باور به دنیای عادلانه و ناعادلانه با پرخاشگری. نشریه روان‌شناسی تحول، ۵ (۱۸)، ۱۳۶-۱۲۷.
- گل‌پرور، محسن؛ کامکار، منوچهر و جوادی، سارا (۱۳۸۶). رابطه باورهای دنیای عادلانه برای خود و دیگران با سلامت عمومی، رضایت از زندگی، عاطفه مثبت و منفی و افکار خودکار. دانش و پژوهش در روان‌شناسی کاربردی، ۳۱.
- گل‌پرور، محسن و جوادی، سیدحمیدرضا (۱۳۸۵). مقایسه نگرش زنان و مردان اصفهانی نسبت به دنیای عادلانه برای زنان و مردان. فصلنامه پژوهشی زنان، ۴ (۱۶)، ۹۵-۴.
- میرغفاری شاهد، ساناز (۱۳۹۶). رابطه میان سبک‌های دلبستگی و آسیب به خود در نوجوانان شهر تهران. چهارمین کنفرانس بین‌المللی نوآوری‌های اخیر در روان‌شناسی. مشاوره و علوم رفتاری.
- نجفی، محمود؛ فولادچنگ، محبوبه (۱۳۸۶). رابطه خودکارآمدی و سلامت روان در دانش‌آموزان دبیرستانی. دومانه‌نامه علمی پژوهشی دانشگاه شاهد، ۱۴ (۲۶)، ۸۱-۶۹.
- Caprara, G.V; Gerbino, M; paciello, M; DiGiunta & L; Pastorelli, C. (2017). Unrteracting depression and delinquency in Late adolescence: The role of regulatory. Emotional and in terpersonal self-efficacy beliefs. *European Psychologist*. 15, 34-480.
- Chapman, A.L; Gratz, K.L & Brown, M. Z. (2006). Solving the Puzzle of deliberates self-harm: the experiential avoidance model. *Behavior Research and the rapy*. 44, 371-339.
- Chapman Gettys, k. (2003). Social support, social skills and Educational setting and their Relation to the perceived self-concept of children with Learning.
- Cooper, M.L; shaver, p.M & Collin, N.L. (1998). Attachment regulation and adjustment in adolescen. *Journal of personality and social psychology*.
- Cooper, L; shavers, P.R & collins N.L. (1998). Attachment styles émotion regulations and adjustment in adolescence. *Journal of persona and social*. 74, 1380-1397.
- Dalbert, C. (2018). The Jastice Motive as a Personal Resource:Dealing with challenges and Critical life Euent. Newyork.klawer Academic/plenum publishers
- Davilam, j; Ransay, M & stienberg, S. (2005). Attachment as valenrability to the development of psychopathology. E.D.L. Hanking S.A.A bela (Eds). development psychopathology, Avulner ability_ stress perspective. PP: 215-242.
- Furnham, A; procter, E. (1989). Belief in a Just world: Review and critique of the individual difference litvature. *British Journal of social psychology*. 28, 365-389.
- Green berg, M. T. (1987). The in vent Rory of parent- attachment: Individual differences and their relationship to psychological well- being in adolescence. *journal of youth and adolescence*. 16 (5):427-454.
- Hooley, J.M & St Germain, S.A. (2013). "Nonsuicidal Self-Injury, Pain, and Self-Criticism: Does Changing Self-Worth Change Pain Endurance in People Who Engage in Self-Injury?" *Clinical Psychological Science*. (November, 18). <http://dx.doi.org/10.1177/2167702613509372>.
- Lerner,M.J;Miller, D.T & Hdmes,J.G. (1976). Deserving and the emergence of forms of justice Inl.Advances in experimental Social Psychology, 133-162.
- Lench, H.C; chang Esthers, S. (2007). Belief in an unjust world: when Belifs in a just world fail. *Journal of Personality Assesment*. 89 (2), 126-135.
- Ma, G.X; Fangs, C.y; knauer, C.A; Tan, T; shive, S.F. (2006). To baccodependence. risk Preceptions and self-efficacy among Korean-American smokers Addictive Behaviors. 31, 1776-1784.
- Muehlen kamp, J.J. (2005). Self-Injurious Behavior as a separate clinical syndrome. *American Journal of orthopsychiatry*. 75(2), 324-333.

- Mughal, F; Babatunde, O; Dikomitis, L; shaw, S; Townsend, E; Troya, M. I & chew- Graham, C.A. (2019). Self-harm in young people. The exceptional potential of the general practice consultation.
- Muris, p; schmidt, H; Lambrich, R & Meesters, C. (2001). protective and vulnerability Factors of Depression in Normal Adolescents. *Behavior Research and Theory*. 39, 555-565.
- Muris, P. (2002). Relationship between self-efficacy and Symptoms of Anxiety Disorders and Depression in a Normal Adolescent Sample. *Personality and Individual Differences*. 32, 337-348.
- O'Brien, P. (2014). Maximizing success for drug-affected women after release from prison: Examining access to and use of social services during reentry. *Women of criminal justice*. 17 (2-3), 95-113.
- Orben, A; Tomova, L & Blakemore, S.J. (2020). The effects of social deprivation on adolescent development and mental health. *The Lancet child & Adolescent Health*. 4 (8), 634-840.
- Rosso, S & Heath, N. (2002). A study of the Frequency of self-mutilation in a community Sample of adolescents. *Journal of Youth and Adolescence*. 31(1):67-77.